

DE MONUMENTALE BRONNEN IN ZWITSERLAND

DOOR OTTO VAN TUSSENBROEK

„Es ist als käm aus deinem Mund
Das Lied, das dort die Quelle singt,
Es ist, als tät der Brunnen kund
Was tief in deiner Seele klingt...”

GOTTFRIED KELLER.

ZWITSERLAND is overrijk aan monumentale bronnen en in vele steden (vooral in Basel, Bern, Freiburg, Luzern, Solothurn, Zug en Zürich) kan men deze in menig stadsdeel bewonderen. Zij vormen veelal een zeer décoratief moment in het stadsbeeld en schenken daaraan ongetwijfeld een zekere levendigheid van lijn en kleur.

Aanvankelijk was een bron (zooals men dat nog vaak in de dorpen en vooral in het bergland ziet) niets anders dan een uitgeholde, houten paal, waardoor het water geleid werd dat door een buis aan een der zijden in een vergaarbak vloeiende. Deze bak werd eertijds van hout (vaak een uitgeholden boomstam) vervaardigd, later kwam daarvoor de duurzamer steenen verzamelbak in de plaats. De kop van de paal bood gereede aanleiding tot versiering. Naast snijwerk kon een vaan van ijzer, een kogel of krans het geheel bekronen en weer later kwam men er toe op de zgn. bron-paal menselijke gestalten te zetten terwijl ook de buis-monding aanleiding werd tot verfraaiing van het geheel.

Toen het hout meer en meer plaats ging maken voor het steenmateriaal werd daaruit ook de paal zelf gehouwen en bij voorkeur getooid met blad- en bloem-motieven, later ook met maskers en figurale voorstellingen en weer later kwamen allerlei wapendieren en banierdragers en allegorisch-mythische gestalten aan de orde. Steeds rijker van aankleding werden langzamerhand de bronnen der verschillende steden waar men het drink- en waschwater kwam halen voor dagelijksch gebruik.

Sedert den aanvang der 16e eeuw werden ten gerieve der stadsbevolking, welke gestadig aangroeide, meer en meer bronnen opgebouwd. Een kunstzinnige periode brak aan en deze vond mede uiting in de zinrijke versiering der openbare bronnen. Hadden zich de gereformeerde bouwheeren, gildenbestuurderen en broederschappen aanvankelijk bezig gehouden met de verzorging en verfraaiing der kerkgebouwen, thans strekten zij hunne bemoeiingen uit tot het stadsbeeld en werden de bronnen tot voorwerp hunner liefderijke aandacht. Zij schenen er een bijzonder genoeg in te vinden daaraan een bijzondere beteekenis te hechten en het nageslacht kan hun daarvoor stellig zeer dankbaar zijn!

Bekende beeldhouwers en schilders verkregen opdracht de nieuwe bronnen